

av BIRGITTA GUSTAFSON

På 1960-talet revs 360 slott, gårdar och torp när militären flyttade skjutfältet från Järva till Livgardet i Kungsängen – ett ingrepp som idag näp- peligen hade kunnat genom- föras i en kulturbygd med rötter ned i äldsta förhistoria. Det vimlar av fornlämningar där stridsfordon nu drar fram.

Arkeologen Lars G Holmblad fick dock i uppgift att skylta 75 fornlämningar i området.

Men det var faktiskt en ren slump att denna skyltning kom till stånd. Lars G Holmblad – erfaren fornminnesinventerare och tidigare anställd som arkeolog på Historiska museet i Stockholm som fick sparken när kvasten gick där för några år sedan – hade tillfälligt en visning för Historiska museets vänner av Granhammars slott vid Livgardet i Kungsängen.

– Kulturansvariga Katarina Olofsson på Fortifikationsverket var med då och när hon fick veta att jag var arbetslös arkeolog frågade hon om jag var intresserad av att inventera skjutfältets fornlämningar som en arbetsmarknadsinsats.

Ett projekt arbetades fram och under nästan två år har Lars G Holmblad nu systematiskt gått igenom drygt 5000 hektar av skjutfältet och lokaliserat de 75 fornlämningarna, som nu skyltats.

– Att hitta alla fornlämningarna, som var inventerade och fanns i Riksantikvarets Fornlämningsregister, tog visserligen tid, säger Lars G Holmblad, men den mesta tiden har gått åt till att författa texter till de 75 fornlämningarna.

Och det har han gjort med den äran. Det är fylliga, informativa beskrivningar och förklaringar av varje fornläm-

han skyltar skjutfältets fornlämningar

foto: Populär Arkeologi

Bilden t.h. visar det praktfulla bronsåldersröset vid Västra Ryd.

foto: Lars G Holmblad

ning som vi får ta del av. Ett exempel är texten till runstenen på bilden ovan. Vi får bl.a. veta att inskriften är gjord med den 16-radiga futharken (runalfabetet), som på 800-talet ersatte den tidigare 24-radiga runraden. Texten på runstenen lyder översatt *Fir- iriui lät resa kumlet efter sin fader Bose och (sin) broder Kuru. Gud hjälpe... Kuru- föll utomlands i England.* Kanske var Kuru en av Sven Tveskäggs män på härnad till England?.

Förutom runstenar är de vanligaste fornlämningarna i området ensamliggande gravar på moränkrön från sen bronsålder och äldre järnålder. En skärvstenshöj vid Lejondalssjön visar på möjlig boplats, men annars är det ont om sådana lämningar.

Skjutfältet är öppet för allmänheten utom vid stridsskjutning och är ett po-

pulärt utflyktsmål. En lämplig åtgärd är förstås att nu framställa en karta med fornlämningarna inprickade så att allmänheten kan hitta och besöka dem.

– Det är väl ingen omöjlighet, säger Katja Öberg Lundgren, informationsansvarig på Livgardet.

– Det skulle också vara roligt att få inventera och skylta de rivna gårdarna och torpen och dess tidigare invånare, säger Lars G Holmblad. Jag har faktiskt kommit att förälska mig en smula i denna storslagna och natursköna kulturbygd.

Det är Fortifikationsverket som äger området men Livgardet som förvaltar det. Man kan bara hoppas att detta vårt äldsta regemente i bruk är villigt att ta mer ansvar för vår förhistoria inför sitt stundande 500-årsjubileum.